

Posudek bakalářské práce

Autor: Adam Zeisek
Název: *Notional Ambivalence in Alasdair Gray's Novel A History Maker: Translation and Stylistic Analysis*
Vedoucí BP: Mgr. Jakub Ženíšek
Oponent: PhDr. Klára Matuchová, Ph. D.

Bakalářská práce Adama Zeiska se zabývá překladem díla Alasdaira Graye nazvaného *Tvůrce dějin*. Rovněž se věnuje interpretaci a analýze použitých metod překladu, které stručně nastiňuje. Text má dvě hlavní části: překladovou, která je řazena jako úvodní a teoretickou, která následuje. Autor si nestanovuje žádné explicitní cíle, kromě zlepšení svých překladatelských schopností (viz str. 2), a zároveň své dílo nijak nehodnotí a nenabízí kromě minimalistického shrnutí (str. 49) ani žádné závěry.

Kritické hodnocení práce bohužel musí začít už u samotných desek, na kterých není kromě malé nečitelné nálepky zhola žádná informace. Po otevření práce se situace příliš nelepší a nacházíme opět nepopsané CD (je skutečně nutné, aby čtenáře v pdf souboru s originálem knihy vítaly nekvalitně naskenované stránky vzhůru nohama?) a chybějící první a poslední prázdný list, který je u akademických prací běžnou normou. Další technická výtka se týká graficky naprosto nevhodně zpracovaného poznámkového aparátu (str. 27-35) – takto působí jako novinový rozhovor a je nepřehledný, jelikož dostatečně neodlišuje samotné výrazy a jejich vysvětlení a neobtěžuje se s paginací. Kapitola 4 – *Závěr* působí spíše humorně, neboť pouhé čtyři řádky rozhodně nenaplní podstatu podobného textového útvaru.

Fakt, že text, který se má zabývat stylistickou analýzou a primárně její praktickou aplikací, oplývá stylistickou nekonzistentností, je přinejmenším zarážející (např. str. 40 „*tento oddílek (sic!)*“, str. 46 „*udělal jsem malý průžekum*“). Autor sice v úvodu oznamuje, že si úmyslně nevybral teoretické téma, nicméně nemůže proto rezignovat na elementární princip užití stylu (tj. konzistentnost především) a uchýlovat se k téměř prozaickému neformálnímu vyprávění. Na druhou stranu je nutno ocenit odzbrojující upřímnost osobního tónu většiny nepřekladového textu, přestože na některých místech dosahuje kouzla nechtěného (str. 46 „...*substituoval [jsem] antidepressiva za jiná, která jsou v České republice známější – udělal jsem malý průžekum v okruhu svých blízkých, abych to zjistil.*“ – máme autora litovat, v jaké se to ocitnul společnosti?).

Jelikož z povahy tématu vyplývá nutnost interdisciplinárního přístupu, není dostačující soustředit se pouze na překlad samotný, ale rovněž na adekvátní užití relevantní terminologie. Jak

si má čtenář vykládat podobné obraty jako např. „*syntaktická nesouměřitelnost*“ (str. 2), není příliš jasné. Další nestrategické prohlášení tvrdí, že „*co se týče překladu, existuje spousta (sic!) dobrých knih*“ (str. 2). Proč je tedy autor ignoruje a odkazuje k pouhým dvěma?! Co se týče řazení praktické a teoretické části, je pravděpodobné, že by opačná návaznost práci posloužila lépe. Takto překlad vyvolává řadu otázek, na které přicházejí odpovědi poněkud opožděně, pokud vůbec.

Translatologie není mým oborem, nicméně i při mém laickém pohledu vyvstává při čtení zásadní otázka: je prospěšné, aby bylo z překladu evidentní, z jakého původního jazyka vychází? Domnívám se, že nikoli. Předkládaný text se ovšem, dle mého názoru, podobnými „odkazy“ na angličtinu jen hemží.

Navrhuji proto, aby se autor při obhajobě vyjádřil k následujícím bodům:

- Proč je slovesná fráze v úvodní větě „*zmišiel z open source informační sítě*“ (str. 3) překládána v rozporu s českou syntaxí? Měl autor jiný důvod než ten, že je poměrně otravné a zdouhavé podobné premodifikace převádět z analytického do flektivního jazyka? Registr, který „česká“ matka v prologu používá, je tím značně rozkolísán. „Skotská“ matka totiž v této části promlouvá stylisticky konzistentně. Ale srovnáme-li si *open source informační síť* a o pár řádků níže *vzpomínky*, které *se budou snažit vznést nárok na důležitost*, pak se jedná o jednoznačnou diskrepanci užitého registru a opět velice „nečeskou“ slovesnou frází. Domnívám se, že zralá žena, která *krmí drůbež*, místo aby *házel slepicím*, nebude zároveň používat v češtině nepříjemnou substantivně-adjektivní konverzi, leda by se o ni pokoušela zmiňovaná mrtvice. Má tento postup nějaké pádné odůvodnění? (Podobných rozporů je více: např. str. 3 – „*šedého vlhkého odpoledne*“, str. 6 – „*opar od moře*“)
- Může autor osvětlit, jak postupoval při výběru českého lexika v případech užití skotské angličtiny? Zde se nabízí prostor pro kreativitu a experiment (např. překlad s použitím staroslovanštiny či slezských nářečí), ovšem český překlad nabízí buď chybný (*dreich* – str. 3) nebo příliš formální (*scunner* – str. 3) či neformální (*bonny* – str. 10) ekvivalent, který nepřekvapí a nezprostředkuje čtenáři emocionální náboj originálu.
- Na str. 6 česká verze uvádí, že *polnice...zní zasněně*. Původní věta *bugles...sound a reveille* však jednoznačně odkazuje k polnicím, jež *oznamují budíček* (nadto v kontextu vojenského ležení). Zasněnost by v tomto případě musela být

formulována jako *reverie*. Existuje zde nějaký skrytý důvod pro tento neortodoxní překlad?

Podobný problém se objevuje na str. 9. Zde se jedná o nelogičnost zvoleného predikátu. Shafto se údajně *plíží* z úbočí kopce. Nejsem znalec vojenských strategií, nicméně představa postavy, která opouští kopec plížením, nepůsobí příliš přesvědčivě. Obzvláště pokud vedle ní *kráčí herald s mírovou vlajkou*, který bude nejspíš *beroldem*. Původní predikát *stalk off* je v tomto případě chybně interpretován. Zrovna tak *ztratit špetku obdivu* (str. 9) není z hlediska lexikální sémantiky dost dobře možné, jelikož se špetkami pozitivních substantiv se obvykle dá smysluplně nakládat jen ve větách s inherentně pozitivním významem predikátu (např. *mít* nebo *zbývat*). Bylo by tedy přesnější překládat *lose not one atom of the admiration* např. jako *neztratit ani zlomek*.

Mají-li výše uvedené příklady reprezentovat *notional ambivalence* zmiňovanou v názvu práce, potom se obávám, že se práce ubírá výrazně odlišným směrem.

Předkládaná práce je počín založený na velice inspirativním textu a bohubilé myšlence, která se ovšem utápí v nedomyšlenosti a trestuhodné polovičitosti. Jedná se, dle mého názoru, o zpočátku nadějný projekt, který se však bez větší snahy bezradně zastavuje před největším úskalím překladu, jakým je konzistentní, vzhledem k originálu přesný ale přesto autentický styl. Celkovému vyznění textu rovněž neprospívá fatální nedostatek přesnosti a pečlivosti, které akademické psaní vyžaduje.

Práci přesto doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnotit předběžně jako **dobrou** až **nedostatečnou** a ponechat konečnou známku na výsledku obhajoby.

V Praze, 13.5.2011

PhDr. Klára Matuchová, Ph. D.
KAJL, PedF, UK